

Handläggare
Marie Haesert
Telefon: 08-50825086
Linn Hemmingsson
Telefon: 08-508 253 27

Till
Socialnämnden
2023-09-26

Utredning av hinder för våldsutsatta att få förtur till bostad

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på uppdraget att utreda hinder för våldsutsatta att få förtur till bostad.
2. Socialnämnden i samverkan med stadsdelsnämnderna och Bostadsförmedlingen AB ges i uppdrag att utreda omfattning och sammansättning av målgruppen våldsutsatta personer både bland dem som berörs av tvåårsregeln och i de fall där skuldsättning utgör primärt hinder för anskaffande av stadigvarande bostad.
3. Att socialnämnden ges i uppdrag att ta fram en stadsövergripande processbeskrivning av stöd i bostadssökande till våldsutsatta i syfte att säkerställa att våldsutsatta personer i staden erbjuds ett effektivt och likvärdigt stöd.
4. Socialnämnden uppdras att under kommande år följa utvecklingen av antal ansökningar och beslut om förtur till våldsutsatta.

Sammanfattning

Förvaltningen har i dialog med Bostadsförmedlingen utrett hinder för våldsutsatta att få förtur till bostad. Utredningen har visat på ett antal hinder som kan betecknas som avsedda hinder, relaterade till gällande regelverk för förtur och Bostadsförmedlingens uppdrag samt oönskade hinder för förtur som bygger på missförstånd mellan socialtjänsten och Bostadsförmedlingen kring tillämpning av gällande regelverk. I ärendet har flera exempel visat på behovet av att den ömsesidiga förståelsen av Bostadsförmedlingens och socialtjänstens respektive uppdrag behöver bli bättre och att kontakten i enskilda ärenden måste intensifieras. Förvaltningen konstaterar avslutningsvis att det pågår intressant utvecklingsarbete inom socialtjänsten i syfte att långsiktigt stärka och utveckla arbetet med att erbjuda våldsutsatta personer hjälp med att ordna

stadigvarande boende, att det stöd i bostadssökande som erbjuds våldsutsatta personer behöver vara effektivt och likvärdigt samt att det behövs mer kunskap om målgruppen våldsutsatta personer där skuldsättning utgör primärt hinder för anskaffande av stadigvarande bostad.

Bakgrund

Socialnämnden fick i budget för 2023 följande uppdrag *Socialnämnden ska i samarbete med Bostadsförmedlingen i Stockholm AB utreda vilka hinder som finns för våldsutsatta att få bostad via förtur. I utredningen ska tillämpningen av tvåårsregeln ingå.*

Ärendet

I det följande kommer socialförvaltningen att inledningsvis ge en kort allmän bakgrund om våld i nära relationer och förtur samt förvaltningens arbete i samverkan med Bostadsförmedlingens förtursenhet, för att sedan redogöra för resultat i form av uppgifter som förvaltningen inhämtat genom fokusgruppsintervjuer med chefer för relationsvårdsteamerna samt representanter från Bostadsförmedlingens förtursenhet.

Förvaltningen har inte genomfört någon egen analys av tillämpningen av tvåårsregeln utan hänvisar till Bostadsförmedlingens genomgång av avslag med hänvisning till tvåårsregeln. Ett referat av översynen kommer att redovisas i slutet av detta ärende.

Våld i nära relationer och stadigvarande boende

Det är för många svårt att få en bostad med förstahandskontrakt i Stockholm. För en person som är utsatt för våld av sin partner eller familj kan konsekvensen av detta bli att personen upplever det omöjligt att lämna den eller de som utövar våldet, då det skulle innebära en mycket osäker boendesituation. Detta blir än svårare om det också finns barn med i bilden. I Länsstyrelsens rapport *Till stadigvarande boende*¹ framkommer att efter vistelse i skyddat boende eller annat tillfälligt boende är det inte ovanligt att våldsutsatta kvinnor och barn har svårt att komma vidare till ett stadigvarande boende. Följderna kan bli att våldsutsatta hamnar i kortsiktiga boendelösningar, till exempel hotell eller vandrarhem eller återplaceras i skyddat boende. Det kan också innebära att den våldsutsatta tvingas återgå till den som utövar våldet. Enligt Socialstyrelsens kartläggning *Hemlöshet 2017 – omfattning och karaktär*,² framkommer att, för en tredjedel av kvinnor i akut

---

¹ Länsstyrelsen i Västerbottens län (2022) *Till stadigvarande boende Kartläggning av kommuners insatser för att hjälpa våldsutsatta personer med eller utan barn att ordna stadigvarande boende efter vistelse i skyddat boende eller annat tillfälligt boende*

² Socialstyrelsen (2017) *Hemlöshet 2017 – omfattning och karaktär*.

hemlöshet var utsatthet för våld i nära relationer en bidragande faktor till hemlösheten.

Socialtjänstens ansvar

Socialnämnden har ett generellt ansvar för brottsoffer, och ska särskilt beakta kvinnor och barn som utsatts för våld eller andra övergrepp (5 kap. 11 § andra stycket SoL). I socialtjänstlagen finns inga bestämmelser som ger bostadslösa en allmän rätt att få en bostad av socialtjänsten. Däremot bör socialtjänsten erbjuda våldsutsatta personer stöd och hjälp att ordna stadigvarande boende (se allmänna råd till 6 kap. 1 § HSLF-FS 2022:39). Boendet kan antingen vara i hemkommunen eller i en annan kommun beroende på situation.

I Stockholms stad är det stadsdelsförvaltningarnas relationsvårdsteam som handlägger ärenden som rör vuxna personer som har utsatts för våld i en nära relation, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution, människohandel för sexuella ändamål och sexuellt våld oberoende relation eller som utövar våld mot närstående eller hedersrelaterat våld eller förtryck.

Allmänt om förtur

Av 8 § lagen (2013:866) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar framgår att ett begränsat antal lägenheter i en kommunal bostadskö kan fördelas enligt ett förturssystem samtidigt som köavgifter kan tas ut. Stockholms stad måste hålla sig till vissa bestämda regler när det gäller vilka fall som behandlas som förturer. Bostadsförmedlingen i Stockholm AB:s förtursverksamhet sker på uppdrag av kommunfullmäktige och regleras av riktlinjer fastställda av bolagets styrelse. Alla ärenden prövas individuellt utifrån de beslutade riktlinjerna. De typer av bostäder som förmedlas via förtur är vanliga hyresrätter. Förtur kan enligt riktlinjerna beviljas den som:

- Har styrkta starka medicinska och/eller sociala behov av en viss bostad, eller som av ytterst trängande omständigheter är i akut behov av ändrade bostadsförhållanden
- Saknar möjlighet att tillgodose detta behov på annat sätt³
- Uppfyller kraven på att kunna på bo egen hand i en lägenhet i en hyresfastighet
- Är och har varit folkbokförd i Stockholms stad utan avbrott i minst två år

Personer som är utsatta för våld i nära relation är en målgrupp för förtur i stadens bostadskö. Om personen beviljas förtur får hen ett förstahandskontrakt på den reguljära bostadsmarknaden. Det är

---

³ Att helt sakna möjlighet att tillgodose sitt behov på annat sätt innebär bland annat att ”hyra bostad i andra hand alternativt bo inneboende ska inte vara möjligt eller vara direkt olämpligt”.

alltså inte fråga om någon biståndsinsats från socialtjänsten. Socialtjänstens roll i samband med ansökan om förtur är att vid behov stötta i ansökningsförfarandet samt att intyga att en person varit aktuell för insatser med anledning av våldsutsatthet.

Tidigare aktiviteter

Under vintern 2017-18 genomfördes dialogmöten mellan Bostadsförmedlingens förtursenhet och representanter för relationsvårdsteam. Förtursenheten utvecklade efter dessa möten en checklista, som skulle utgöra ett stöd för socialsekreteraren när ett intyg skulle skrivas vid klientens ansökan om förtur. Dialogmöten genomfördes på nytt hösten 2020, då även stadsdelsnämndernas budget- och skuldrådgivare deltog.

Under 2021 och 2022 har socialförvaltningen haft löpande dialog med förtursenheten. Möten har genomförts på olika nivåer med chefer, utredare och handläggare. Fokus på mötena har varit att säkerställa att de våldsutsatta som ansöker om förtur och har rätt till det också ska få det.

Under perioden 2018-2020 ökade antalet ansökningar om förtur i kategorin hot/våld i nära relation, för att sedan minska 2021 och 2022, se tabell 1 nedan. Andelen bifall har under samma period minskat för att sedan öka.

Tabell 1. Antal ansökningar om förtur, andel av dessa som fått bifall och antal personer

Årtal	Antal ansökningar kategori hot/våld	Andel bifall	Antal unika personer som fått bifall
2018	120	10	12
2019	131	9	12
2020	137	9	12
2021	93	23	21
2022	92	21	19

Metod

Uppdraget har genomförts av socialförvaltningens avdelning för stadsövergripande sociala frågor i dialog med Bostadsförmedlingens förtursenhet.

I syfte att få en mer detaljerad bild av ärenden avseende förtur utifrån våldsutsatthet, tog förvaltningen kontakt med Bostadsförmedlingens förtursenhet för att ta del av samtliga beslut om förtur för 2021 och 2022. Målsättningen med analysen av besluten var att undersöka hur beslutsmotiveringar förhöll sig till

sökandens anförda skäl för förtur samt om möjligt urskilja mönster i dessa.. Av dessa var 40 stycken bifall.

Efter att ha analyserat besluten och sammanställt ett antal frågeställningar bjöd förvaltningen in chefer för relationsvårdsteamerna till en fokusgrupp, i syfte att inhämta deras perspektiv och erfarenheter. Från stadens stadsdelsförvaltningar var det sex stadsdelsförvaltningar som deltog. De representerade både innerstads- och ytterstadsstadsdelsförvaltningar.

Fokusgruppens samtal strukturerades utifrån nedanstående frågeställningar.

- Antal ansökningar om förtur 2021 och 2022
- Vilket stöd erbjuder stadsdelsförvaltningarnas relationsvårdsteam i bostadssökande?
- Används checklistan⁴ i samband med intygsskrivande?
- Sker förtursansökan oftast på initiativ från relationsvårdsteam eller den våldsutsatta?

Under fokusgruppen med relationsvårdsteamcheferna utkristalliserades några teman och frågeställningar som därefter diskuterades i ett möte med representanter från förtursenheten. Syftet var att ge förtursenheten möjlighet att ge inspel på såväl synpunkter som frågor som identifierats under fokusgruppen med relationsvårdsteamcheferna.

Mötet utgick ifrån nedanstående frågeställningar:

- Hur definierar förtursenheten begreppet ”aktuell hotbild”?
- Hur resonerar förtursenheten kring ”förväntad” hotbild, till exempel när en förövare snart ska frigges från fängelsestraff?
- När reviderades checklistan?
- Förtursenhetens bedömning av skulder.
- Vilken tid i bostadskön bedöms som rimlig för att sökande själv ska anses kunna tillgodose sitt behov av bostad?
- Tvåårsregeln, i vilka fall kan avsteg göras?
- Vad avgör om ett ärende omprövas eller inte, hur ser beslutsgången ut?

Resultat fokusgrupp med representanter från socialtjänstens relationsvårdsteam samt möte med Bostadsförmedlingens förtursenhet

De sammanfattade resultaten redovisas för fokusgrupp respektive möte samt frågeställning.

Fokusgrupp med chefer för relationsvårdsteam

- Antal ansökningar om förtur 2021 och 2022

Förvaltningen redovisar att antalet ansökningar om förtur har minskat sedan 2020, vilket framkommer i tabell 1 ovan. Ett antal intervjudeltagare upplever att det har utvecklats en kultur där handläggare känner en uppgivenhet inför möjligheten att få förtur. Från en intervjudeltagare framkommer att de många gånger avstår att göra en ansökan då merparten av deras klienter har skulder och möjligheten att beviljas förtur av den anledningen bedöms vara liten.

- Vilket stöd erbjuder RVT i bostadssökande?

Intervjudeltagarna beskriver att det finns olika typer av stöd till våldsutsatta vid bostadssökande, men det konstateras att stödet skiljer sig åt. De exempel som lyfts är att i de fall den våldsutsatta har boendestöd så kan boendestödet vara behjälplig med praktiskt stöd. Ett antal stadsdelsförvaltningar har jourlägenheter där boendestöd finns att tillgå. Våldsutsatta som också är aktuella inom enheter för ekonomiskt bistånd kan få stöd från så kallade bolotsar eller bocoacher. Handläggarna vid ett relationsvårdsteam ger eget praktiskt och motiverande stöd i mån av tid.

- Sker förtursansökan på initiativ från RVT eller den våldsutsatta?

Den våldsutsatta kan ta initiativ till att ansöka om förtur men det är framför allt handläggare på RVT som initierar ansökan. Någon beskriver att det är lite oklart vilka möjligheter socialtjänsten har att neka önskemål om att skriva intyg om behov av förtur. Ibland, framförallt tidigare, hände det att personer som inte var aktuella för insatser på relationsvårdsteam kontaktade socialtjänsten enbart för att få intyg till förtursansökan. Det förekommer också att relationsvårdsteam får förfrågningar om intygsskrivning av personer som är avslutade hos dem.

- Används checklistan i samband med intygsskrivande?

Den generella uppfattningen bland deltagarna är att checklistan används i olika grad. Kunskapen om checklistan varierar bland handläggarna enligt en intervjudeltagare.

- Övrigt som identifierades under mötet

I inledningen av mötet presenterades förvaltningen en sammanställning av de ansökningar om förtur som bifallits under 2021 samt 2022. En gemensam nämnare för dessa ärenden är att den sökande antingen har aktualiserats på relationsvårdsteam eller

har ny dokumenterad hot- eller våldshändelse samma år eller senast året före ansökan om förtur till bostad.

Mot bakgrund av detta ställdes frågan till deltagarna i vilket skede de initierar ansökan om förtur. En deltagare säger att de inte ansöker om förtur det första de gör, utan att de i första hand utreder andra möjligheter. Någon uttrycker att de överväger förtursansökan först ”när alla andra möjligheter är uttömda”. Så när de väl initierar ansökan befinner sig den sökande följaktligen inte i ett akut skede.

Flera nämner att de fått uppfattningen att de helst ska vänta med att ansöka tills de hunnit utreda ärendet grundligt och kunnat ge insatser till stöd och skydd för den våldsutsatta personen. När den våldsutsatta personen vidtagit alla åtgärder för att skydda sig själv, som att skaffa skyddade personuppgifter, radera sina sociala medier etc. upplevs det som svårt för relationsvårdsteamens handläggare att påvisa att det finns en aktuell hotbild. Detta kan leda till avslag på ansökan om förtur, vilket upplevs som orättvist.

Flera deltagare har funderingar kring hur förtursenheten resonerar kring skulder i relation till utsatthet för ekonomiskt våld. Detta då skuldsättning kan ingå som en del i utövande av ekonomiskt våld, och alltså kan bidra till att en våldsutsatt person inte kan kvalificera sig för förstahandskontrakt.

Vem som beviljas respektive nekas förtur till bostad uppfattas av flera deltagare som oförutsägbart. Deltagarna ser inte att det är några stora skillnader i hur de skriver i intygen för vilket beslut som fattas. Det kan vara så att två ärenden som de själva bedömer som likvärdiga resulterar i olika beslut.

Möte med förtursenheten

- Hur definierar förtursenheten ”aktuell hotbild”?

Av förvaltningens genomgång av bifall till förtur på indikationen våldsutsatthet åren 2021 och 2022 framgick att en gemensam nämnare för ärenden som resulterat i bifall är att den sökande antingen har aktualiserats på relationsvårdsteam eller har ny dokumenterad hot- eller våldshändelse samma år eller senast året före ansökan om förtur till bostad. Av fokusgrupp med relationsvårdsteamchefer framgick att de sällan initierar ansökan om förtur i ett akut skede, utan istället fokuserar på insatser till stöd och skydd för den våldsutsatta.

Mot bakgrund av detta ställer förvaltningen frågan till Bostadsförmedlingens förtursenhet kring vad som avses med den vanligt förekommande motiveringen i avslagsbeslut om att den aktuella hotbilden inte är tillräcklig. Förtursenheten förklarar att deras bedömning alltid tar sikte på om sökandes aktuella boendesituation med anledning av våldsutsatthet medför ett akut

behov av ändrade bostadsförhållanden. Om en sökande har bott en längre period i något boende utan att våldsutövaren varit uppsökande eller utsatt sökande för nya hot eller nytt våld har det större betydelse för bedömningen av rätt till förtur än vad den sökande historiskt har varit utsatt för. Det är alltså inte den generella hotbilden eller allvaret i den som förtursenheten tar ställning till, utan enbart om hotbilden är kopplad till sökandes aktuella boendesituation.

I riktlinjerna för förtur står det att förtur kan beviljas den som har *styrkta starka medicinska och/eller sociala behov* av en viss bostad, eller som av *ytterst trängande omständigheter* är i akut behov av ändrade bostadsförhållanden. Med *ytterst trängande omständigheter* avses hot om, eller risk för allvarlig skada av fysisk eller psykisk natur. I de avslagsbeslut förvaltningen gått igenom används dock formuleringen ”*aktuell hotbild är inte tillräcklig*”. Resonemang förs kring att den formuleringen möjligen kan uppfattas som att förtursenheten gör en bedömning av den generella hotbilden, vilket de alltså inte gör. Förtursenheten har, vid tidpunkten för detta ärendes behandling i socialnämnden, justerat avslagsformuleringen så att den i högre utsträckning överensstämmer med skrivning i gällande riktlinjer.

- Hur resonerar förtursenheten kring ”förväntad” hotbild, till exempel när en våldsutövare snart ska frigges från fängelsestraff?

En fråga som dök upp i samband med förvaltningens analys av besluten om förtur är hur och om förtursenheten resonerar kring det som närmast kan beskrivas som en ”förväntad” hotbild. Exempel på situationer där det kan finnas en förväntad hotbild är när en våldsutövare står inför att frigges från fängelsestraff och den våldsutsatta upplever en stor otrygghet inför detta. I dessa situationer kan socialtjänsten utifrån historik bedöma att sannolikheten för att sökande på nytt ska utsättas för hot och våld är hög. Förtursenheten återkommer till att deras uppdrag är att bedöma det akuta behovet av ändrade bostadsförhållanden utifrån risken för allvarlig skada och att det är mycket svårt för dem att göra dessa bedömningar mot bakgrund av uppskattning av sannolikhet för att ett akut behov ska uppstå.

- Frågor kopplade till checklistan
- Förtursenheten känner inte till om checklistan har reviderats sedan den togs fram 2017-2018. Förvaltningen lyfter att det finns en del begrepp i checklistan som framstår som oklara, exempelvis vad som avses med akut hotbild, egna resurser och skulder. Diskussion förs även kring att själva begreppet ”checklista” riskerar att misstolkas. Förtursenheten uppger

att de omgående kommer att uppdatera dokumentet och byta namn på det. Dokumentet har vid tidpunkten för detta ärendes behandling i socialnämnden reviderats och bytt namn. Bedömning av skulder

Under fokusgruppsmötet med relationsvårdsteamchefer framkom funderingar kring hur förtursenheten resonerar kring skulder i relation till utsatthet för ekonomiskt våld. Förtursenheten berättar att de alltid gör en individuell bedömning om en sökande har skulder. De förtydligar att det enbart är oreglerade skulder som är av intresse vid bedömning, det vill säga skulder som hamnat hos Kronofogden. Skulderna anses som regel reglerade när en skuldsanering pågått i sex månader eller när det finns en avbetalningsplan. Om den våldsutsatta är oskyldig till att skulder uppstått, som vid ekonomiskt våld, kan ärendet hänskjutas för bedömning till Bostadsförmedlingens förtursutskott. Det förekommer också att förtursenheten stämmer av med tilltänkt hyresvärd om en sökande har skulder. Detta då det är i relation till hyresvärden som den sökande ska kvalificera sig för förstahandskontrakt.

- Vilken tid i bostadskön bedöms som rimlig för att sökande själv ska anses kunna tillgodose sitt behov av bostad?

Enligt Bostadsförmedlingen så styrs bedömningen av om en viss kötid ska anses tillräcklig av ett antal parametrar, som till exempel behov av en viss storlek på en bostad eller vilka geografiska områden som det är lämpligt att förmedling sker inom. En mindre lägenhet i visst område kan exempelvis kräva kortare kötid än en större lägenhet i annat område. Varje enskilt fall bedöms individuellt efter respektive förutsättningar. Av den anledningen är det inte möjligt att fastslå generella gränsvärden, varken vad gäller kötid hos bostadsförmedlingen eller vad gäller sökandes ekonomiska situation.

- Tvåårsregeln, i vilka fall kan avsteg göras?

Avsteg från tvåårsregeln kan göras av Bostadsförmedlingens förtursutskott, i de fall där övriga kriterier för förtur är uppfyllda. Förtursenheten säger att det är en ytterst liten del av avslagen med hänvisning till tvåårsregeln som berört ärenden aktuella vid relationsvårdsteam i staden. I de fallen har personerna inte uppfyllt kravet att ha varit folkbokförda i Stockholm i två år. Majoriteten av avslagen med hänvisning till tvåårsregeln rör ansökningar från personer i kranskommuner till Stockholm.

- Vad avgör om ett ärende omprövas eller inte, hur ser beslutsgången ut?

Enligt förtursenheten kan ett ärende i realiteten prövas hur många gånger som helst under förutsättning att något nytt tillförs ansökan. Omprövningar av avslag hänskjuts till Bostadsförmedlingens förtursutskott, som består av fyra representanter som tillsätts av Bostadsförmedlingens styrelse samt två representanter som utses av socialnämnden. Till förtursutskottet hänskjuts också ärenden som är av viktig principiell karaktär. Ett beslut gäller ett år förutsatt att inga nya uppgifter tillförs ansökan.

Bostadsförmedlingens genomgång av avslag med hänvisning till tvåårsregeln

En genomgång som Bostadsförmedlingen genomfört visar att under 2021 och 2022 har 53 stycken avslag på ansökan om förtur till bostad på grund av hot och våld kunnat hänföras till den så kallade tvåårsregeln. Regeln innebär att förtur kan beviljas den som är och har varit bosatt och folkbokförd i Stockholms stad utan avbrott i minst två år. Detta med anledning av att förtursverksamheten är en kommunalt finansierad verksamhet som ska vara till för stadens invånare.

Genomgången av avslag med hänvisning till tvåårsregeln visar att det stora flertalet (40 avslag) rör sådana fall där den sökande är och har varit bosatt i annan kommun. Ett mindre antal avslag (13) rör personer som är bosatta och folkbokförda i Stockholm, men har varit det en kortare period än två år. Genomgången visar inte på några fall av avslag rörande sökande som "egentligen" är kommuninvånare, men som fått lämna staden på grund av hot.

I de fall det finns några tveksamheter i bedömningen är praxis att förturshandläggarna alltid hänskjuter ärendet till förtursutskottet för beslut. Beslutet har då i regel blivit ett bifall, givet att övriga kriterier för förtur varit uppfyllda. Detta har även gällt fall där den sökande bor och har varit folkbokförd i Stockholm mindre än två år, men där särskilda skäl för bifall ändå funnits.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 20 september 2023. Rådet för funktionshinderfrågor har haft möjlighet att behandla ärendet den 21 september 2023.

Jämställdhetsanalys

Våld i nära relationer är en jämställdhetsfråga då det i hög utsträckning, framförallt när det handlar om allvarligt våld, är män som utövar våldet mot kvinnor. Att ha tillgång till ett eget boende och att kunna känna trygghet i att ha någonstans att bo för att kunna läka och reda upp sin situation, är viktigt för människors välmående och hälsa både på kort men också lång sikt. Om det inte sker riskerar de utsatta personerna, oavsett kön, att drabbas av psykisk

ohälsa. Eftersom kvinnor är utsatta för allvarligt våld från närstående i högre utsträckning riskerar den psykiska ohälsan också att drabba kvinnor i högre utsträckning.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Sammanfattande slutsatser

I detta ärende har frågan om hinder för våldsutsatta att få förtur belysts. Utredningen har visat på ett antal hinder som kan betecknas som avsedda hinder. Det vill säga att så som regelverket och därmed Bostadsförmedlingens uppdrag är utformat är våldsutsatthet i sig inte skäl nog till förtur. För att en förtur ska kunna ges behöver det finnas ett akut behov av en förändrad boendesituation. Till detta behöver den sökande vara bosatt och folkbokförd i Stockholm och kunna uppfylla kraven att bo på egen hand. Slutligen ska alla andra möjligheter att själv lösa boendesituationen vara uttömda.

Denna utredning innehåller ingen värdering av dessa hinder som sådana. Förtursuppdraget formuleras av kommunfullmäktige och av Bostadsförmedlingens styrelse. Utredningen, inte minst dialogen med stadsdelsförvaltningarnas relationsvårdsteam, visar dock att det finns ett gap mellan socialtjänstens förväntan på Bostadsförmedlingens förtursverksamhet och det faktiska uppdraget.

Gapet mellan förväntan och faktiskt uppdrag blir särskilt tydligt när det kommer till regeln om akut behov av förändrad boendesituation. När socialtjänstens relationsvårdsteam genomfört en serie åtgärder för att skydda den våldsutsatta och därefter ansöker om förtur är det inte sällan så att Bostadsförmedlingens handläggare kan konstatera att det inte längre föreligger ett akut behov av en förändrad boendesituation. Detta kan i sin tur uppfattas som orättvist ur ett socialtjänstperspektiv och kan bidra till att minska socialtjänstens incitament för att uppmana våldsutsatta att ansöka om förtur. Som regelverket är utformat är det dock så att förtur i nuläget inte kan förstås som en del i en boendekedja för våldsutsatta. Det är inte rätten till ett permanent boende som förtursenheten tar ställning till, det är behovet av akut ändrade bostadsförhållanden med anledning av våld. Detta behöver tydliggöras i syfte att socialtjänstens relationsvårdsteam ska kunna ta informerade beslut kring i vilket skede en våldsutsatt person bör rekommenderas att ansöka om förtur till bostad.

Utöver de hinder som redovisats ovan finns det, som framgår av ärendet, exempel på oönskade hinder för förtur som bygger på missförstånd. Det rör sig till exempel om tillämpning av tvåårsregeln men också om frågor som rör den sökandes ekonomiska situation.

I ärendet har flera exempel visat på behovet av att den ömsesidiga förståelsen av Bostadsförmedlingens och socialtjänstens respektive uppdrag behöver bli bättre och att kontakten i enskilda ärenden måste intensifieras. Tillsammans med de tydliggöranden i Bostadsförmedlingens checklistor som redan genomförts skapar det förutsättningar för att undanröja oönskade hinder för förtur till våldsutsatta.

Pågående utvecklingsarbete

Det är betydelsefullt att tidigt i kontakten med en våldsutsatt person påbörja planering för stadigvarande boende. Detta belyser bland andra Länsstyrelsen Västerbotten i en kartläggning⁵ av kommuners insatser för att hjälpa våldsutsatta personer med eller utan barn att ordna stadigvarande boende efter vistelse i skyddat boende eller annat tillfälligt boende. Att redan vid placering i skyddat boende påbörja planering och möjliga insatser till stadigvarande boende är enligt rapporten en framgångsfaktor, vilket bekräftas av flera av civilsamhällets organisationer. När arbetet kring stadigvarande boende redan från början är en del i genomförandeplanen och tidigt påbörjas ökar möjligheten till hållbara lösningar för våldsutsatta.

Mot bakgrund av detta ser förvaltningen positivt på det, med statsbidrag, finansierade utvecklingsarbete som stadsdelsnämnderna i Hässelby-Vällingby och Skärholmen påbörjat i syfte att långsiktigt stärka och utveckla arbetet med att erbjuda våldsutsatta personer hjälp med att ordna stadigvarande boende. Förvaltningen följer även med stort intresse det treåriga lotsprojekt som relationsvårdscentrum Sydost tillsammans med Enskede-Årsta-Vantör, Farsta och Skarpnäcks stadsdelsnämnder beviljats medel från sociala investeringsfonden för att bedriva. Syfte med projektet är bland annat att stötta våldsutsatta i behov av praktiskt stöd och hjälp för att komma vidare i sin uppbrotsprocess från våldsutövaren. Stödet ska vara praktiskt och pedagogiskt i syfte att frigöra den våldsutsattas egna resurser och bryta isolering. Det kan också handla om att samordna olika insatser och kontakter runt den våldsutsatta.

Behov av fortsatt kunskapsutveckling

Situationen på bostadsmarknaden är i de flesta av Sveriges kommuner mycket ansträngd och många människor, framförallt personer utan fast arbete, med låg inkomst och avsaknad av boenderefereanser, har svårt att hitta en bostad. Våldsutsatta personers förutsättningar att själva tillgodose sina behov av bostad är mot bakgrund av detta i högsta grad avhängiga av individuellt ekonomiskt och socialt kapital i form av inkomster och sociala nätverk.

---

⁵ Länsstyrelsen i Västerbottens län (2022) *Till stadigvarande boende Kartläggning av kommuners insatser för att hjälpa våldsutsatta personer med eller utan barn att ordna stadigvarande boende efter vistelse i skyddat boende eller annat tillfälligt boende*

Av utredningen har framkommit att socialtjänsten i många fall avstår från att rekommendera en våldsutsatt person att ansöka om förtur i de fall den våldsutsatta personen är skuldsatt. Detta då oreglerade skulder minskar förutsättningarna för att bli godkänd som förstahandshyresgäst. Våldsutsatta personer som inte kan kvalificera sig om förstahandshyresgäster är en utsatt grupp. Av den anledningen anser förvaltningen att det är mycket angeläget att öka kunskapen om gruppens sammansättning och behov.

Eftersom det har tydliggjorts att socialtjänsten i många fall avråder våldsutsatta personer med skulder från att ansöka om förtur till bostad saknas statistik kring målgruppens omfattning och omständigheter i övrigt. Mot bakgrund av detta föreslår förvaltningen att socialnämnden i samverkan med stadsdelsnämnderna och Bostadsförmedlingen AB ges i uppdrag att utreda omfattning och sammansättning av målgruppen våldsutsatta personer där skuldsättning utgör primärt hinder för anskaffande av stadigvarande bostad.

Avslutande synpunkter

Av utredningen har framkommit att den typ av stöd i bostadssökande som erbjuds våldsutsatta skiljer sig åt mellan stadsdelsförvaltningar. Länsstyrelsen Västerbottens kartläggning visar på att ett tidigt inlett arbete mot stadigvarande boende ökar möjligheten till hållbara lösningar för våldsutsatta. Mot bakgrund av detta ser förvaltningen ett möjligt behov av att ta fram en stadsövergripande processbeskrivning av stöd i bostadssökande till våldsutsatta i syfte att säkerställa att våldsutsatta personer i staden erbjuds ett effektivt och likvärdigt stöd.

Veronica Wolgast Carstorp
Socialdirektör
Socialförvaltningen

Lina Blombergsson
Avdelningschef
Socialförvaltningen

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Veronica Wolgast Carstorp, Socialdirektör	2023-09-14
Lina Blombergsson, Avdelningschef	2023-09-14